

Les – LES Škola hrou

Informace k divadelnímu představení:

Vznikl spor o to, má-li se les vykácet. Různí obyvatelé lesa hájí své domovy, popisují svůj životní styl. Do diskuse přispívají i obyvatelé polí a luk a pasek, žádající více prostoru.

Příprava divadla: na škole v přírodě. Organizaci a způsob práce volí učitel dle svých zkušeností. Žáci si během výletů opatří ukázky věcí z lesa, které pak budou předvádět během představení.

Množství postav lze proškrtat (či rozšířit), aby počet odpovídal počtu dětí, v uvedené variantě je 26 postav. Je nutné zachovat první skupinu postav (lidé a pohádkové bytosti) a poslední skupinu (obyvatelé luk a polí). Z ostatních skupin je možné ubírat libovolné postavy, měl by ale zůstat zachován přibližný poměr skupin. Druhy postav lze i zaměnit, cílem je, aby se zde vyskytovaly organismy z přírody, se kterými se děti v lese setkaly.

Toto divadlo bylo přímo inspirované Komenského pojetím Škola hrou, která byla právě divadelní, což se postupem času mezi některými lidmi pozapomnělo. V Komenského hrách předváděli žáci, co se naučili, nebo jak se dělají různá řemesla apod. Cílem bylo mimo jiné motivovat žáky k učení i samostudiu, aby dokázali potřebně správně předvést a zároveň aby získali zkušenost s veřejným vystupováním.

Postavy:

1. Lidé a pohádkové bytosti

- 1.1. Mluvčí proslovu
- 1.2. Děd Vševed
- 1.3. Smolíček pacholíček
- 1.4. Červená Karkulka
- 1.5. Člověk (oblečený jako by šel pracovat do lesa v dnešní době)

2. Obratlovci z lesa

- 2.1. Veverka
- 2.2. Srnka
- 2.3. Myšice
- 2.4. Strakapoud

3. Bezobratlí z lesa

- 3.1. Slimák
- 3.2. Stonožka
- 3.3. Mravenec
- 3.4. Stínka
- 3.5. Kůrovec

4. Rostliny z lesa

- 4.1. Smrk
- 4.2. Borovice
- 4.3. Jmelí
- 4.4. Dub
- 4.5. Bez
- 4.6. Ostružina

- 4.7. Šťavel
- 4.8. Kapradí
- 4.9. Mech
- 5. Houby a lišejníky**
- 5.1. Lišejník
- 5.2. Dřevokazná houba
- 6. Obyvatelé luk a polí**
- 6.1. Motýl
- 6.2. Pěnkava
- 6.3. Luční květina
- 6.4. Šípková růže
- 6.5. Řepka

Scénář:

Mluvčí proslovu: Mluvit o lese, jeho obyvatelích a jeho problémech je důležité. Protože les je klidné, krásné a zajímavé místo, kterého bychom si měli vážit. Příliš snadno jej dokážeme zničit a velmi dlouho se pak vše vrací zpátky. Proto poslyšte jeden spor a přitom i uvidíte, co jsme se my o lese naučili.

Smolíček pacholíček: Děde Vševede, já a Červená Karkulka ti přivádíme člověka, který chtěl vykácet náš les. Udělal tam už úplnou paseku. A my nechceme, aby náš les zničili. Je to náš domov.

Červená Karkulka: Ano, děde Vševede, přivedli jsme ho sem k tobě, abys mu to vysvětlil, nás vůbec nechtěl poslouchat, že prý nevěří na pohádky, a navíc jsme ještě děti, a tak se s námi nebude bavit.

Děd Vševed: Pane, proč jsi kácel les?

Člověk: Je to můj les a můžu si s ním dělat, co chci. Navíc je napadený kůrovcem (*ukáže kůru s chodbičkami*). Polovina stromů je uschlá, hrozí, že až zafouká vítr, tak na někoho spadnou. Tak les vykácím, dřevo prodám a aspoň z toho budu mít peníze. Vždyť les není nic jiného než stromy, když je pokácím, tak tím snad nikomu neublížím, ne?

Děd Vševed: Pane, dovoľ, abych ti představil les. Smolíčku pacholíčku, přiveď prosím zástupce zvířat.

Smolíček pacholíček: Nejdříve jsem přivedl několik velkých zvířat. Dohromady se jim říká obratlovci.

Děd Vševed: Pojd'te a představte se.

Veverka: Já jsem veverka. To, že v lese žiju, poznáte podle zbytků okousaných šišek, podívejte se (*ukazuje ohlodanou šišku*). V korunách stromů skáču z větve na větev jako blesk, kormidluju přitom ocasem. Bydlím ve velkém kulatém hnízdě spleteném z větví a listů nahoře na stromě.

Srnka: Já jsem srnka. V lese jsou nás velká stáda, myslivci se starají o to, aby se nám dařilo. Že jsem někudy prošla, poznáte podle otisků mých kopýtek (*ukáže odlitek nebo obrázek*) a podle mých bobků (*může taky ukázat*).

Myšice: Já jsem myšice, jedna z lesních myší. Jsem podobně velká jako myš domácí, ale mám větší uši a oči a delší ocas. Jím různý hmyz, červy, bobule a semena (*ukáže*). Když se mě snaží ulovit třeba kuna, dokážu vyskočit až metr do vzduchu, abych jí utekla (*ukáže výšku jeden metr*).

Strakapoud: Já jsem strakapoud. Živím se larvami hmyzu zalezlými ve dřevě, které vyklouvám svým silným zobákem, ale dám si i semínka šišek. Když v lese slyšíte takový drnčivý zvuk (*zkusí předvést*), dělám ho já tím, že zobákem bubnuju o suchou větev, ono to totiž dobře zní. Říkám tím ostatním strakapoudům, že toto je můj revír (*předvede, jak zní suchá větev, když se do ní něčím tuká*).

Smolíček pacholiček: Děde Vševěde, já teď zajdu pro další živočichy. Takové ty malé, které většinou mají hodně nožiček. Říkáme jim bezobratlí, protože nemají kosti.

Slimák: No dovoďte, já jsem slimák a nohu mám jenom jednu, ale jsem také bezobratlý. Pokud zrovna neprší, vylézám v noci, přes den mě můžete najít pod kameny a kusy dřeva. Někteří moji příbuzní mají domeček na zádech, ale já ne (*ukáže obrázek slimáka / živého slimáka*).

Stonožka: Zato já mám nožiček spoustu, jsem totiž stonožka. Ale sto jich nemám. Napočítali jich na mně 30 a dvě dlouhá tykadla. Jsem dravá, lovím ostatní drobné živočichy, kteří žijí v listí a shnilém dřevě jako já (*ukáže tlející listí a shnilé dřevo*).

Mravenec: Já jsem mravenec a v jednom mraveništi nás může být až dva miliony. Každý z nás tam má svůj úkol. Je tam královna, lovci, zahradníci a spousta bojovníků. Bojovníci stříkají na nepřítele kyselinu mravenčí, čichněte si (*podává kapesník postříkaný mravenci*).

Stínka: Možná se vám nezdáme moc hezké, protože vypadáme takhle (*ukáže obrázek*), ale my stínky jsme rozhodně zajímavé. Jsem příbuzná kraba a stejně jako on dýchám žábami, akorát že já žiju na souši. A tak se musím zdržovat ve vlhku pod kameny a kusy dřeva, aby mi žábry úplně nevyschly.

Kůrovec: Haha, a já jsem kůrovec! Jsem sice velký asi takhle (*ukáže*), ale když se nás sletí víc dohromady, dokážeme zabít strom. Pod jeho kůrou si děláme chodbičky (*ukáže kus kůry s požerkem*) a v nich vyrůstají naše larvičky, které se živí lýkem. Poslední dobou se nám daří.

(*bez vyzvání přichází Smrk*)

Smrk: Já, smrk, jak jsem zaslechl o kůrovci, hned jsem přišel taky. Musím se zastat kůrovce. Není divu, že nás tolik napadá. Vždyť lidé nás vysadili příliš mnoho a na místa, kde bychom normálně sami nerostli, jen proto, aby měli hodně dřeva. A nám se nedaří, jsme slabí, a tak jsme pro kůrovce snadnou kořistí. Byl by hloupý, kdyby se do nás nepustil. Mimochodem, poznáte mě všichni, že ano (*ukazuje větvičku a šišku*).

Smolíček pacholiček: Tak, tady je ještě další skupina obyvatel lesa. Různé rostliny.

Borovice: Já, borovice, jsem jehličnan, stejně jako smrk. Ale snadno mě od něj poznáte (*ukáže větvičku a šišku*). Ráda rostu i na takových extrémnějších místech, třeba na skalách. A hádejte, jak se tam dostanu. Přiletím tam! (*rozhodí hrst semínek*)

Jmelí: A já jsem poloparazit a jsem na to hrdé. Jmenuju se jmelí (*ukáže kousek*). Rostu v korunách různých stromů, například borovice a celý rok mám takhle zelené listí, i v zimě. A hádejte, jak já se dostanu do koruny stromů! Já taky vyletím, ale v ptačím bříše. A pak se nechám vykat.

Dub: Já jsem úplně normální dub se žaludy (*ukáže*). Poskytuju potravu i úkryt ohromné spoustě živočichů. Třebas tady si buduje speciální domeček maličká vosička žlabatka (*ukáže háčku*). Některé housenky ožirají mé listy, larvy i brouci se ukrývají v kůře. Na tomto hmyzu si pochutnávají ptáci. V dutině ve kmenu bydlí veverka nebo netopýři. No, zkrátka, takových zvířat na mně může žít až 200 druhů.

Bez: Já jsem bez, vypadám obyčejně (*ukáže*), ale jsem ohromně užitečný. Z mých voňavých květů se dá vyrábět výborný sirup nebo léčivý čaj. Plody bych vám nedoporučil jíst syrové, to jsou trochu jedovaté, ale když se z nich uvaří šťáva, tak je to moc dobré.

Ostružina: Ostružinu snad pozná úplně každý (*ukáže*), mám pěkné trny, aby mě nic neokusovalo a abych se mohla přidržovat na jiných keřích a růst výš a výš. Ale když mi někdo ozobává černé sladké ostružiny, tak mi to nevadí, vykaká pak někde moje semínka.

Šťavel: Všiml jste si někdy v lese mých srdíček? Jmenuju se šťavel a jsem příjemně kyselý.

Kapradí: Já jsem kapradí a nikdy nekvetu, já a moji příbuzní prostě neumíme dělat květy a semena. Rozmnožujeme se pomocí výtrusů, které máme tady (*ukáže na spodní straně listů*).

Mech: Já jsem mech a taky nekvetu. Jsem taková jednoduchá rostlinka, která potřebuje žít ve vlhku. Ale prohlédněte si nás zblízka, je nás spousta různých druhů a máme různé tvary (*ukáže alespoň dva různé mechy*).

Sami přicházejí houba a lišejník.

Dřevokazná houba: Cítím se trochu uražená, protože na mě se už zase zapomělo, a přitom jsem tak důležitá! Já jsem dřevokazná houba. Takže ani rostlina, ani živočich. Tady toto je moje plodnice (*ukáže*) a moje podhoubí prorůstá mrtvé dřevo a rozkládá ho (*ukáže shnilé dřevo*). Kdyby mě nebylo, les by byl celý zasypaný suchými větvemi.

Lišejník: A hádejte, co jsem já! (*ukáže*) Já jsem dva v jednom, jmenuji se lišejník. Moje tělo tvoří dohromady houby a řasy. Nedívejte se na mě tak, jsem prostě divný, no a co. Ale jsem zároveň hezký a trochu tajuplný. A tam, kde rostu, tam je čisté ovzduší.

Červená Karkulka: Vidíš, teď ti to celý les řekl, vykáčet ho je špatné, zničíš tím přírodu.

Děd Vševěd: Počkej, Červená Karkulko, poslouvej dál. Milí obyvatelé lesa, komu z vás by nevadilo, kdyby se v lese udělala paseka?

Ostružina a bez: Nás by to naopak velmi potěšilo, měli bychom víc světla k tomu, abychom rostli.

Mravenec: My nemáme nic proti, aspoň nám sluníčko prohřeje mravenišť.

Srnka: Paseka mi nevadí. A když ji lidé osází mladými stromky, les zase vyroste. A já si ráda na vršcích mladých stromků pochutnám.

Dub: Když lidé paseku neosází, tak bude větší šance, že se tu rozšíří stromy, které by zde rostly přirozeně, a les bude odolnější například proti kůrovci.

Smolíček pacholíček: Děde Vševěde, hrne se sem někdo další!

Pěnkava: Rrr – čavčavčavčav – rajčák! Já jsem pěnkava! Zpěvavý pták. Můžete mě sice potkat v lese, ale stejně dobře se mi daří v křovinách na okraji luk. Myslím, že lesa vůbec nebude škoda.

Motýl: Já jsem motýl – jmenuji se modrásek. A přiletěl jsem sem jako zástupce většiny motýlů. Les je nanic, vykácejte ho. Nám se tu bude dařit teprve tehdy, když tu bude louka a sem tam nějaké křoví. Naše housenky budou žrát rostliny na louce a na keřích budeme odpočívat. Louka je hezčí než les.

Šípková růže: Ano, to bude skvělé, když se les vykácí! Než ho sem lidé vysadili, byly tu pastviny a na nich jsem rostla já, šípková růže, protože mě kvůli trnům ovce a kozy nesežraly (*ukáže větvíčku*). Na jaře jsem nádherně kvetla a na podzim jsem lidem i zvířatům přinášela výborné a zdravé šípky. Když mě nebudou zastíňovat stromy, zase tu porostu.

Luční květina: Já se jmenuji (*doplní jméno příslušného druhu a ukáže*). Podívej, jak jsem krásná. Na louce je nás spousta. Svými barevnými květy lákám včely (*případně doplnit další informace, například že to je léčivka nebo že se z ní dá udělat věneček atp.*)

Řepka: Pane, dovol, abych ti poradila. Ti všichni tady myslí jen na sebe. Já mám radu, jak to udělat pro tebe co nejvýhodněji. Z vykáceného lesa udělej pole. Nech tam vysít mě, řepku (*ukáže rostlinu, jaká se v dané době vyskytuje*). Postříkej mě různými postřiky, aby mě nic nežralo, aby zde nebyl protivný hmyz ani aby na poli nerostl žádný ošklivý plevel, třeba tady pichlavé ostružiny. A až mě sklidiš, prodáš mě a dostaneš za to peníze. A to můžeš dělat rok za rokem.

Člověk: Děde Vševěde, já si teď nevím rady. Les vykácet chci a musím, chci získat peníze za dřevo a suché stromy by mohly na někoho spadnout. Co ale mám dělat potom?

Děd Vševěd: Pane, než se pustíš do kácení, přemýšlej nad tím, zdali musíš vykácet celý les, nebo jen ty suché stromy. A až dokáciš, tak nemáš na výběr. Musíš vysadit les nový, takový je totiž v této zemi zákon, ať už se to někomu líbí, nebo ne. Ale ty můžeš rozhodnout, jaké stromy budeš sázet a kolik jich tam zasadíš. Věřím, že nyní, když ses o lese něco dozvěděl, budeš jednat moudře a ohleduplně.

Člověk: Ano, už vím, že les nejsou jen stromy.

Mluvčí proslovu: Viděli jste, jak se jednomu Člověku představil les. Jak se Člověk potom rozhodl a co s lesem udělal, už nevíme, ale víme, že pochopil, že les je domovem spousty různých živočichů a rostlin a svým rozhodnutím ovlivní jejich život.

